

Stille oprør i den katolske kirke

Kronik i Kristeligt Dagblad 02. sep 2009 af Ole Olesen, konsulent og cand.polit.

Et oprør ulmer rundt omkring i den katolske kirke, hvor mange katolikker er trætte af kirkens konservatisme og mangel på reform. Verden bevæger sig, selvom Vatikanet står bomstille

Kirken reagerer til stadighed voldsomt mod ændringer og liberaliseringer i de enkelte landes lovgivning uden hensyntagen til, at mange katolikker, inklusive højtstående prælater og præster, længe har demonstreret, at deres tålmodighed og loyalitet over for kirken er ved at være opbrugt. -

Det er snart 400 år siden, pave Urban VIII tvang astronomen Galileo Galilei til at sværge på, at jorden står stille. Jorden skulle nemlig ifølge romerkirkens lære være universets centrum, som solen og planeterne bevægede sig omkring. "Den bevæger sig nu alligevel," hviskede Galilei, som vidste, at bålet ventede, hvis han ikke rettede ind.

Anekdoten illustrerer meget klart, hvor ubøjelig pavens (Vatikanets) holdning er med hensyn til at fastholde dogmer og læremæssig tradition helt ud i det absurde. Faktisk varede det 350 år, før pave Johannes Paul II i 1990 beklagede Urban VIII's overgreb mod forsknings- og ytringsfriheden. I marts 2008 blev rehabiliteringen fuldført, da der blev rejst en statue af ham, oven i købet inden for Vatikanets mure!

Når der er grund til at tage Galilei frem i lyset, er det, fordi den katolske kirkes ledelse fortsat uden nåde afviser og undertrykker enhver afvigelse fra og ethvert spørgsmålstegn ved dogmer og tradition – alt det, som kirken gennem to tusinde år har bygget oven på evangelierne. Samtidig med at cølibatet, forbuddet mod prævention, kvinders ordination som præster med meget mere fastholdes som ufravigelige normer.

Kirken reagerer til stadighed voldsomt mod ændringer og liberaliseringer i de enkelte landes lovgivning uden hensyntagen til, at mange katolikker, inklusive højtstående prælater og præster, længe har demonstreret, at deres tålmodighed og loyalitet over for kirken er ved at være opbrugt.

Wiens biskop, Helmut Krätzl, opfordrede i slutningen af juni på et seminar på det katolsk-teologiske fakultet i Salzburg indtrængende til at "indlede fornyelse" og advarede mod "reformlammelse ... som på længere sigt vil føre til kirkespaltning".

Det gælder ifølge Krätzl om at holde intentionerne i live fra Andet Vatikankoncil (Vat. II), som blev indkaldt af pave Johannes XXIII. Og han fremhævede koncilets nye fastlæggelse af ægteskabet som et kærlighedsforbund mellem to mennesker med et ansvarligt forældreskab. Med andre ord og lidt forenklet: folkets kirke, ikke pavens kirke, og ægtefællernes selvstændige ansvar for deres private forhold, herunder retten til selv at bestemme, hvor mange børn de ønsker at få. Et ansvar over for Gud og ikke over for paven.

Når Krätzls synspunkter trækkes frem her, er det, fordi han er et fremtrædende medlem af den østrigske forening Wir sind Kirche (Vi er kirke), der indgår i den internationale paraplyorganisation International Movement We Are Church (IMWAC), der omfatter foreninger i 45 lande af katolikker, som er i opposition til Vatikanet, og som tager udgangspunkt i konklusionerne fra Vat. II. (Se www.we-are-church.org, red.anm.)

Johannes XXIII's vigtigste formål med at indkalde konciliet var at gøre kirken mere egnet til at møde den moderne verdens udfordringer. Vinduerne ud til verden skulle åbnes, som han udtrykte det. Der deltog over 2000 biskopper fra hele verden i de fire samlinger, som blev holdt i de tre år, konciliet strakte sig over. Johannes XXIII døde inden et år efter koncilets start og blev efterfulgt af Paul VI, som næppe ønskede og i hvert fald ikke formåede at tage det nødvendige opgør med kurien og det konservative flertal af kardinaler, som det tilsammen lykkedes at udvande koncilets vedtagelser både med hensyn til dogmatik og moralteologi. Vinduerne blev ganske effektivt smækket til igen.

En amerikansk jesuit, kirkehistorikeren John W. O'Malley, har i en artikel i de amerikanske jesuitters blad "America" beskrevet, hvordan paven fra oprindelig blot at være Roms biskop og den første blandt ligemænd efterhånden har udviklet sig til at være identisk med kirken og katolicismen, sådan at det gennem de sidste 50 år har været umuligt at tale om kirken uden at tale om paven.

De første tusinde år af kirkens historie var der ingen pave, der "styrede" kirken, ingen rundskrivelser, ingen ret for paven til at udnævne biskopper. Paven var apostelen Peters stedfortræder, indtil pave Innocent III omkring år 1200 udnævnte sig selv til intet mindre end "Kristi stedfortræder".

Men protestanternes absolutte afvisning af pavedømmet gav ironisk nok pavedømmet en ny, fremtrædende plads i katolicismen, som blev autoriseret i den katolske katekismus, hvor det blev fastslået, at kirken nu stod "under styring af Peter og hans efterfølgere, Kristi stedfortrædere".

Udviklingen i det, som O'Malley kalder katolicismens papalisering (paveliggørelse), kulminerede, da Pius IX efter Italiens overgang til demokrati i 1870 dramatiserede spændingen mellem kirke og stat ved at udnævne sig selv til "fange i Vatikanet". Det var her, persondyrkelsen af paven for alvor satte ind. Og det var Pius IX, der ikke alene på egen hånd uden om kardinalkollegiet proklamerede dogmet om Marias ubesmittede undfangelse, men også med kardinalernes indforståelse fik defineret dogmet om pavens ufejlbarhed, når han udtaler sig ex cathedra om tro og sæder. Paven havde dermed indsat sig som romerkirkens enevældige hersker. Og just det er udgangspunktet for IMWAC og andre reformvenlige katolske kræfters ønsker om revision af den traditionelle katolicisme.

Lidt håndfast kan de væsentligste gennemgående ønsker i de mange forskellige organisationer sammenfattes sådan her:

- 1) Demokratisering af beslutninger, sådan at lægfolk deltager i udvælgelsen af biskopper og sognepræster.
- 2) Ligeret for mænd og kvinder, blandt andet sådan at kvinder kan bestride kirkelige hverv og ordineres som præster.

- 3) Kravet om cølibat afløses af frit valg for den enkelte gejstlige.
- 4) Respekt for den enkeltes afgørelse (personlige samvittighed) i alle moralske spørgsmål , herunder også brug af prævention.
- 5) Anerkendelse af skilsmisse.
- 6) Anerkendelse også af fraskilte og gengifte.
- 7) Anerkendelse af homoseksualitet og samliv mellem homoseksuelle.
- 8) Adgang for ikke-katolske kristne til nadver i den katolske kirke.

Alt i alt en revolution, som går langt videre, end Johannes XXIII på nogen måde havde forestillet sig , da han indkaldte til Vat. II. Men presset er stort, og tiden er ved at løbe ud. Der er nu gået mere end 40 år siden Vat.II, og de reformvenlige har i alle disse år langmodigt sat deres lid til "den næste" pave.

Konsekvenserne af pavestolens og kuriens fundamentalistiske holdninger har for længst vist sig: Kirkegangen er stærkt faldende, ungdommen vender i stigende grad kirken ryggen, tilgangen til præsteuddannelsen er faldet drastisk, og mange sogne i den vestlige verden har ikke længere egen præst.

IMWAC har sammen med andre reformgrupper for få år siden udarbejdet en slags profil for den næste pave ("A Pope for the Time to Come"), som er blevet bakket op af et stort antal grupper over hele verden. Heri indgår flere af de ønsker, som er nævnt ovenfor. Men det fremhæves desuden meget klart, at pavens enevældige position ikke bør opretholdes.

Der er grund til at tage advarsler som den, biskop Krätzl fremsatte i Salzburg om risikoen for kirkespaltning, dybt alvorligt. For Krätzls advarsel må betyde, at risikoen er så stor, at den katolske kirke inden længe kun har valget mellem indre reform eller ydre reform – en ny reformation, et ord, som ingen endnu vover at tage i sin mund.

Krätzl betonedede i forbindelse med sin advarsel om kirkespaltning: " Jeg tror fuldt og fast på Helligåndens bistand, som vil føre kirken ud af al usikkerhed."

Nu er Helligånden ikke en kraft, en god katolik sådan skynder på. Men Krätzl tror jo i hvert fald på, at den kan skubbe til forståelsen i Vatikanet på meget kortere tid, end tilfældet var med anerkendelsen af Galileos teori. Ellers vil paven og kurien erfare, at verden bevæger sig langt hurtigere, end de har haft fantasi til at forestille sig. Og at det i hvert fald ikke er Vatikanet, den bevæger sig rundt om.